

“Hrvatski fokus” tjednik za kulturu, znanost i društvena pitanja

Objavljeno petak, 09. rujna 2016.

“Ivo Šebalj zaslužuje da izlažem njegove crteže”

Razgovor s kolekcionarom i promotorom Ivorom Zidarićem.

Gospodine Zidariću, posljednjih ste godina aktivni ne samo kao sakupljač, kolekcionar već i kao uspješni promotor dvojice velikih hrvatskih umjetnika, Šebalja i Friščića.

- Mogao bih se složiti s Vama. U 2014. godini uspjeli smo prikazati neke radove iz moje kolekcije građanima i posjetiteljima u Zagrebu (Gliptoteka), Vinkovcima (Galerija Slavko Kopač), Krapini (Galerija Grada Krapine), Šibeniku (Galerija Sv. Krševana), te u 2015. godini ponovno u Zagrebu u Pikto galeriji u Branimir centru, s nešto drugačijim postavom.

U 2017. godini pripremamo nove postave u galerijama i muzejima u 12 gradova u Hrvatskoj, ali i u inozemstvu. Naime, cilj nam je promovirati umjetnost dvojice imenjaka, čije zbirke posjedujem, a koji su međusobno karakterno i izričajno bili izuzetno različiti.

Svaki je na svoj, prepoznatljiv način ostvario vrlo značajan i intrigantan opus, te utjecao na likovno stvaralaštvo u Hrvatskoj. Želja mi je njihovo djelovanje i značaj približiti široj publici. Do sada smo otisnuli niz kvalitetnih kataloga, plakata, oglasa itd. uz svaku održanu izložbu, predano smo radili na promociji i promidžbi ovih divnih bića i njihove ostavštine te smo 2014. godine tiskali i knjigu pod nazivom „Štafelajni neumornik“, o radu i djelovanju Ive Šebalja s ilustracijama moje kolekcije Šebaljevih radova, čiji je tekst potpisao naš ugledni povjesničar umjetnosti – Ive Šimat Banov, dok je predgovor knjizi pisao još jedan hrvatski uvaženi stručnjak – povjesničar umjetnosti i muzeolog Nikola Albaneže.

To je onaj dio odgovora koji se odnosi na promociju. Što se kolekcionarstva tiče, to je već jedna druga osobina, odlika, strast, a po mnogima u našoj zemlji, na žalost, i mana. Ha, ha, ha. Tu osobinu sam naslijedio izgleda od mog oca jer je on stalno nešto rezuckao iz novina, lijepio i skupljao, pisao dnevnik, bavio se genealogijom itd. Reći ću vam samo jednu rečenicu ili crticu iz života kao odgovor ili ilustraciju: Moj je otac rezuckao novinske članke svaki dan sa posebnim dugim škarama. Gledao sam to i mislio si svoje. Kasnije sam shvatio da je među svim tim razno raznim izrescima, sakupio ama baš sve ilustracije „Pere“ - Otta Reissingera, te mu ih je sve poklonio jednom prilikom. Otto nije imao sve, dok je moj Otac imao i sakupio od prve do zadnje. Eto, sakupljanje i kolekcionarstvo je taj užitak.

U Vašoj kolekciji nalazi se oko 150 crteža Ive Šebalja, koje ste Vi prikazali na nekoliko izložbi. Što je osobitost Šebaljevih crteža u Vašoj kolekciji?

- Teško pitanje a ujedno i lako. Da vas ispravim, u mojoj kolekciji se pored crteža nalazi puno akvarela/močila, tempera, tuševa pa i ulja. Pored ovih umjetnina posjedujem i bistu glave Šebalja, rad ak. kipara Ivana Sabolića, fotografije portreta Marije Braut, Kukeca, Vesovića, Mjede, Šebaljeve osobne stvari, njegov štafelaj... posebno su interesantne mape koje je Šebalj ljubomorno čuvao ispod kreveta. U svakoj mapi se nalazi po pedesetak većih kartona na koje je on lijepio male akvarele, tempere, tuševe, crteže (po 3 do 5 po listu) kao nekakve predloške ili kao nekakve zaključke dana, tjedna... sve je bilježio, zapisivao komentare, pjesme, misli uz te male Božanstvene radove... nevjerojatno pedantan, samozatajan i plodan umjetnik kojeg nikada nije određivalo tržište, skupine, pokreti, politike itd. Radio je neumorno svaki dan u tišini svoje sobe, čak ni atelijer mu nije trebao. Crtao je radi sebe i vlastite borbe sa svojim mislima te bijelim papirom, platnom na koje je u svojoj posljednjoj fazi života stvarao crne mrlje. Svak je na svoj način živ do dan danas.

Radovi koji se nalaze u mojoj kolekciji su pretežito nastali u rasponu od četrdesetih do zadnjih godina života i izvrsno reprezentiraju Šebaljevu poetiku. Svi ti radovina neki način spajaju elemente specifičnog viđenja ekspresionizma (apstraktnog ekspresionizma), lirske apstrakcije, analitičkog/primarnog i istovremeno intimističkog slikarstva, psihološkog zasijecanja materije u subjektivnim uvećanjima motiva što ih je slikao. Meni su posebno dragi upravo ti njegovi raniji radovi, uglavnom tuševi i močila (jer nije imao novaca za boje) na kojima prikazuje na metafizički način figuracije koje je doživljavao oko sebe. Ne smijemo zaboraviti da se radi o 40-im i 50-im godinama prošlog stoljeća, kada se u tadašnjoj Jugoslaviji malo tko usudio slikati protiv dominantne socrealističke struje. Upravo tada je jedan čovjek iz Zagreba bio u korak s figurativnom apstrakcijom velikih svjetskih imena s kojima nikad nije došao u doticaj, što zbog bolesti koje su ga pratile, što zbog pukog preživljavanja.

I dalje namjeravate izlagati Šebaljeve crteže no problemi su mnogostruki.

- Naravno. Ne samo u Hrvatskoj, već i u regiji, Europi, svijetu. Mislim da Ivo Šebalj to zaslužuje. Nekako se mi Hrvati premalo bavimo našim naslijeđem, umjetnošću, baštinom... O problemima je već dosadno i govoriti, pisati i iznositi ih. Općepoznati su i mislim da nema osobe koja želi nešto napraviti za sebe ali i za zajednicu, a koja se ne susreće uvijek s istim šprancama problema, možemo ih već zvati i matricama koje su duboko ukorijenjene u naš sistem i način života. Totalna inercija svih kulturnih institucija, birokratska glupost i tupost, ljubomora, jal, negativizam na svakom koraku, odbijanje zdravih projekata od strane takvih organa vlasti i tzv. birokratskih uhljeba, nerazumijevanje, neobrazovanje ili krivo obrazovanje na nekoj poziciji itd.

Ilustracije radi, zar ne bi bilo normalno da u gradu Zagrebu postoji jedna spomen soba, prostorija ili više prostorija, stan, na temu jednog od najvećih slikara druge polovice XX.

stoljeća u Hrvatskoj. Rođen u Vlaškoj, preminuo u Tomašićevoj ulici. Od glave do pete zagrebački, hrvatski, europski, svjetski slikar. Ali navodno, tako kažu na vrhu „nema praznih prostora u gradu...“ Zar to nije smiješno i tragično?

Što Vi kao kolekcionar imate od izlaganja, evo Šebaljevih crteža?

- Nažalost ne puno. Imam ono što me najviše goni i ispunjava, uspjeh projekta, zadovoljstvo posjetitelja, druženje sa zanimljivim ljudima, otvaranje novih obzora i razmišljanja. Trebate vidjeti kako je interesantno doživljavati ove radove u drugačijim ambijentima, pod svjetlima, kutevima itd. ali i čuti od ljudi komentare koji otvaraju neka nova razmišljanja i pobuđuju nove osjećaje. Ono zadnje je, što uglavnom većina drčnih i jalnih uhljeba misli, novac. Ako bih zbrajao uloženo i dobiveno, u višestrukim sam financijskim minusima. A država, gradovi itd. umjesto da potiču i prepoznaju ovakav trud pojedinaca kojih još ima malo u Hrvatskoj, nažalost zatvara vrata. Kasnije ćemo se svi pitati: pa kako se najvažnije umjetnine naših umjetnika nalaze u inozemstvu? Zašto je tomu tako?

Vi ste poznavali Šebalja. Kakav je Šebalj, bio kao osoba, kao profesor na ALU?

- Na žalost nisam. Šebalja sam upoznao prvi put kao mali jer mi je njegova odvratna crna mrlja visila na zidu u sobi, ha, ha, ha... moja je majka poznavala Šebalja i skupljala umjetnine. Kasnije sam zavolio njegovo slikarstvo i upoznao se kroz život s njegovim radom kroz literaturu, izložbe, tekstove itd. Ali po svemu što sam pročitao, čuo od njegovih

bliskih prijatelja, suvremenika i učenika bio je vrlo tih, miran, zatajan gospodin sa manirama i ogromnom pozitivnom karizmom.

Kakav je po Vašem sudu Ivo Šebalj bio slikar? Je li njegovo djelo adekvatno valorizirano?

- Stručnjaci kažu da se svojim osobitim stilom nametnuo kao jedan od najznačajnijih pikturalističkih, asocijativnih, aluzivnih, hermetičko-metaforičkih slikara Hrvatske. Rekao bih jednostavnije, da je bio odličan, intrigantan, maštovit umjetnik, koji bi svojom upornošću i neiscrpnim radom mogao posramiti mnoge. Mislim i doživljam svakim danom kako njegovo djelo nije dovoljno i adekvatno valorizirano. Bilo je nekoliko perioda u 90im godinama kad se njegovo ime i pojedini ciklus uzdizao, ali definitivno premalo za cjelokupan rad i djelovanje. I dan danas njegova pozicija u hrvatskom slikarstvu nije dovoljno obrazložena i valorizirana. Postoje šprance kojih se „stara garda“ likovnih kritičara drži i ponavlja ukoliko ih se uopće pita o slikarstvu Šebalja. Tržište ga uopće ne prepoznaje što je i logično nakon toliko zapostavljanja i nebrige. Ipak je politika na ovim prostorima ostavila traga i dan danas to radi. A kada vam je politika iznad kulture...

Probajte ukucati Ivo Šebalj u bilo koju internet tražilicu. Vidjet ćete da ne postoji niti jedan tekst na stranom jeziku o ovom slikaru. O drugim njegovim suvremenicima ima i previše toga, a i cijene umjetnina takvih su podignute daleko iznad cijena radova gospodina i akademika Šebalja. Mislim da sam rekao sve.

Sigurno imate planova za povećanje zbirke Šebaljevih djela?

- Pa, recimo da nemam posebnih planova, ali tu i tamo naletim na nešto lijepo što me obuzme. Postao sam malo izbirljiv nakon nekog vremena, ha, ha, ha... Kad bih imao neku adekvatnu pomoć od institucija grada, države pa i privatnika, napravio bih par velikih spektakularnih izložbi Ive Šebalja. Vidio sam i znam što sve kriju zagrebački zidovi, tavani, podrumi.

Što se dogodilo s preostalim opusom Ive Šebalja?

- Kao što je javnost upoznata, o Šebaljevom radu se često brinuo i predstavljao arhitekt i dugogodišnji prijatelj Šebalja –gospodin Nenad Fabijanić, prije je to bio gospodin Buzančić. Nešto se radova nalazi u muzejima, galerijama, privatnim zbirkama, ali i kod obitelji. Postoji par kolekcionara koji imaju vrlo interesantnih radova i koje bi bilo lijepo podijeliti s javnošću, barem u nekom trenutku. Zna li da je Šebalj oslikao i zastor za Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu. Zar ne bi bilo lijepo barem jednom u 100 godina izvaditi i pokazati takav veleban rad i djelo nekog slikara? Nažalost, ostao je publika za moljce.

Spomenimo i Friščića jer i on zauzima važno mjesto u Vašoj kolekciji.

- Da, to je drugi Ivo koji se mota po mojim prostorijama i mojem životu. Ovaj je bio nešto drugačijeg karaktera, otvoreniji, socijalno i društveno prisutniji, vrhunski umjetnik, na neki način isto samotnjak koji je radio po svome, volim reći za njega fakin, mangup. Bez uvrede, naravno. Onako simpatično. Kolekcija je bila nedavno predstavljena u galeriji Pikto u Branimir Centru u Zagrebu. Katalog je potpisala povjesničarka umjetnosti Sonja Švec Španjol. Ova je kolekcija posebna jer se radi o opusu radova Ive Friščića nastalih najvećim dijelom tijekom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, te nekolicini djela iz najranijeg i kasnog perioda stvaralaštva. Riječ je o djelima izuzetne umjetničke vrijednosti i značaja za istraživanje početaka i korijena opusa Ive Friščića kao i za povijest hrvatske likovne umjetnosti druge polovice XX. stoljeća. Djela koja su bila prezentirana na izložbi nisu do sada bila izlagana, te pružaju uvid u umjetnikovo stvaralaštvo, koje je bilo na tragu zbivanja u tadašnjoj europskoj i svjetskoj umjetnosti. Riječ je o jednoj vrsti posthumnog povratka i valorizacije ranih stvaralačkih dometa velikog slikara Ive Friščića u hrvatsku kulturnu javnost.

Koliko je Šebalj svojim djelom utjecao na druge i koliko je on cijenjen u kolekcionarskim krugovima?

- Ne bih nabrajao umjetnike na koje je Šebalj ostavio traga jer bi popis bio predugačak. Mnogi umjetnici i dan danas javno zahvaljuju i izjavljuju koliko je on utjecao na njih. Mnogi likovni kritičari koji pišu, svrstavaju sebe u „Šebaljiste“. Postoji čak i taj naziv u kulturno-umjetničkim krugovima. Kod mnogih od njih vise Šebaljevi radovi na zidovima. Pravi kolekcionari, ovdje ne mislim na prekupce, galeriste i trgovce, posjeduju i cijene radove Ive Šebalja. Vrlo često vodim razgovore s njima oko nepravde koja je učinjena nekim hrvatskim umjetnicima među kojima je i Šebalj i kaosa koji vlada u valorizaciji i na tržištu umjetnina u Hrvatskoj. Trgovci umjetninama se ne bave Šebaljem jer posljedično na sve spomenuto, nema neke zarade na njegovim radovima. No, mislim i vjerujem da će se to promijeniti, jer kvaliteta uvijek ispliva na površinu. Nekad prije, a nekad kasnije.

Miroslav Pelikan